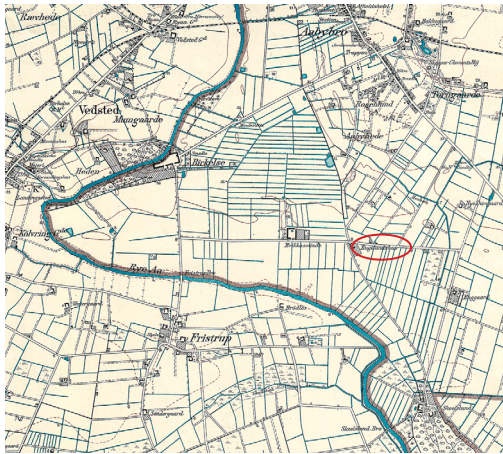

I Gestapos Kløer

En beretning om Aage Ingemann Kristensen

Af museumsinspektør Thor Bæch Pedersen

Aage Ingemanns Christensens bopæl på Englandshusvej 36, Aaby Sdr. Kær.

Kort: Nordjyske Museer

Husmandsstedet på Englandshusvej 36, Aaby Sdr. Kær, hvor Aage blev anholdt – som det så ud i 1946.

Foto: Det Kongelige Bibliotek.

Ungdomsfoto af Aage Ingemann Christensen.

Foto: Kurt Ingemann Christensen

13. december 1944 blev den 30-årige arbejdsmand Aage Ingemann Christensen anholdt af det tyske feldtgendarmeri i sit hjem ved den nordjyske by Aabybro. Årsagen var, at Aage kort tid forinden havde købt en pistol af en tysk soldat for 100 kr.

Aage blev overført til det tyske sikkerhedspoliti Gestapos berygtede hovedkvarter i Aalborg, der lå i Højskolehotellet i det centrale Aalborg. Her blev han forhørt om sagen, og han blev udover ulovlig erhvervelse af pistolen, også mistænkt for at være modstandsmand.

Hårdhændet forhør

Da Aage kom ind i forhørslokalet, placerede han sig med ryggen mod væggen lige inden for døren. I lokalet befandt sig Arthur Katzemich, Walther Thiel og Karl Wentzlau, alle tre fra Gestapo, samt en dansk tolk ved navn Gunnar Jensen.

Højskolehotellet, Boulevarden 27, Aalborg, der fungerede som Gestapos hovedkvarter fra september 1943 til befrielsen i maj 1945.

Foto: Aalborg Stadsarkiv

Gestapofolkene
Arthur Katzemic
Foto: Rigsarkivet

Karl Wentzlau

Walther Theil

Den danske tolk
Gunnar Jensen.

Her blev Aage spurgt, om han ville vedkende sig at være en del af en sabotagegruppe, hvilket han benægtede.

Arthur Katzemic gik hen til Aage og med en knytnæve slog han ham i gulvet med et kæbestød. Aage kom lidt fortumlet på benene igen, hvorpå han på ny blev ramt af endnu et kæbestød fra Katzemic, der fik ham til at falde om på gulvet igen. Denne gang med blodet løbende fra munden.

Aage blev spurgt, om han fortsat benægtede, at han var en del af en sabotagegruppe. Aage kunne ikke andet end at sige sandheden, så han benægtede endnu engang.

Det fik Katzemic til at beordre, at Tyremien skulle hentes.

En Tyremie er en ca. en meter lang pisk lavet af kønsdelen fra en tyr.

Foto: Nordjyske Museer

Thiel og Wentzlau greb fat i Aage og tvang ham ned over et bord, hvor han blev fastholdt, hvorefter de på skift tildelte Aage adskillige slag med det frygtet torturredskab tyremien. Af og til stoppede slagene kortvarigt, og der blev spurgt, om han ville tilstå at være sabotør, hvilket Aage sandfærdigt benægtede.

Efter en halv time afsluttedes forhøret, så Aage kunne han få lejlighed til at tænke sig om. Det blev gjort klart for Aage, at pinslerne blot var en forsmag på, hvad der ventede ham i den kommende tid, hvis han ikke tilstod.

Til Kong Hans Gade arrest

Aage blev efterfølgende kørt til den overfyldte arrest i Kong Hans Gade tæt derved, hvor mange af Gestapos nordjyske fanger var placeret. Her fik han tid til at tænke, og han har uundgåeligt hørt på andre fangers frygtelige fortællinger om de uhyggelige overgreb, de var blevet udsat for.

Hver gang fangerne kunne høre, at der blev ringet tre gange på dørklokken, vidste de, at folk fra Gestapo var på vej ind i arresten efter fanger, der skulle til afhøringen på Højskolehotellet. Her kunne de med hjertebanken kun håbe på, at det ikke blev dem denne gang. Gestapos trusler mod Aage om daglige forhør holdt ikke stik, og Aage fik lov at vente omkring ti dage i arresten, inden han igen blev hentet til afhøring.

I skærpet forhør igen

Aage håbede sikkert på, at Gestapofolkene havde indset, at han intet havde at gøre med sabotager og våbennedkastninger. Det var desværre ikke tilfældet. Mellem jul og nytår 1944 blev Aage igen hentet ind til afhøring hos Thiel og Wentzlau og med Gunnar Jensen som tolk.

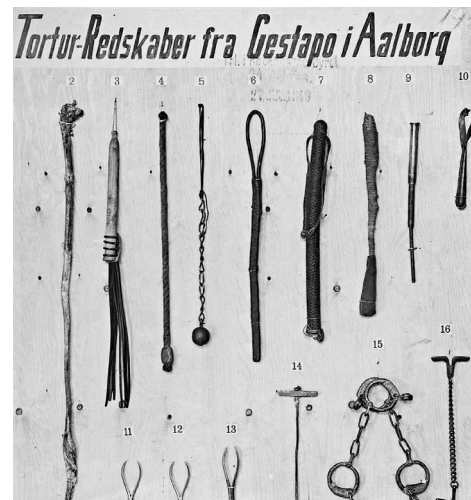
Gennem tolken blev han spurgt, om han ville tilstå, og Aage svarede, at han ikke havde andet at tilstå, end det han allerede havde gjort, nemlig at han havde købt pistolen af en tyske soldat.

Herefter blev Aage igen lagt ned over et bord af Thiel og Wentzlau, og slagene med tyremien haglede atter ned over ham. Af og til stoppede slagene, og han blev spurgt, om han ville tilstå. Det ville Aage ikke, og han forsøgte at forklare, at der måtte være tale om aftalt spil mellem den tyske soldat og feldtgendarmeriet for at snyde Aage for de 100 kr. Det ville Thiel og Wentzlau ikke høre tale om, og torturen fortsatte. Da det skærpede forhør var slut, blev Aage igen fragtet tilbage til arresten i Kong Hans Gade.

Denne gang varede det dog ikke længe, før han skulle igennem pinslerne for tredje gang. Allerede to dage efter blev Aage nemlig hentet ind på Højskolehotellet til endnu en afhøring.

Thiel og Wentzlau fortsatte, hvor de var sluttet to dage forinden. Piskeslagene flænsede den mishandlede hud på bagdelen, og det blev så slemt, at tolken Gunnar Jensen flere gange var nødt til at forlade lokalet, fordi han blev dårlig af at overvære den tortur, som Aage undergik. Ifølge Gunnar Jensen selv var de tre afhøringer af Aage de værste, han oplevede i sin tid som tolk for Gestapo.

Det var sidste afhøring, som Aage blev udsat for. Han blev efterfølgende transporteret tilbage til arresten, hvor han frem til befrielsen i maj 1945 hver dag frygtede for, at han igen skulle udsættes for tortur.

Torturredskaber benyttet af Gestapo i Aalborg.

Foto: Rigsarkivet

Kong Hans Gade arrest, 1921. I arresten sad en stor del af Gestapos fanger.

Foto: Tønnies, Aalborg Stadsarkiv

Rædslerne fortsatte

Pinslerne sluttede dog ikke for Aage, selvom han ikke blev hevet ind til flere forhør. Snart gik der betændelse i de sår, som den grove tortur havde efterladt, og Aage kunne hverken sidde eller ligge. Da det gik op for gestapofolkene, at Aages tilstand var kritisk, og at han havde behov for lægehjælp, blev tolken Gunnar Jensen sendt til arresten med salve til Aages betændte sår. Gestapo havde ellers forbudt al lægehjælp udefra.

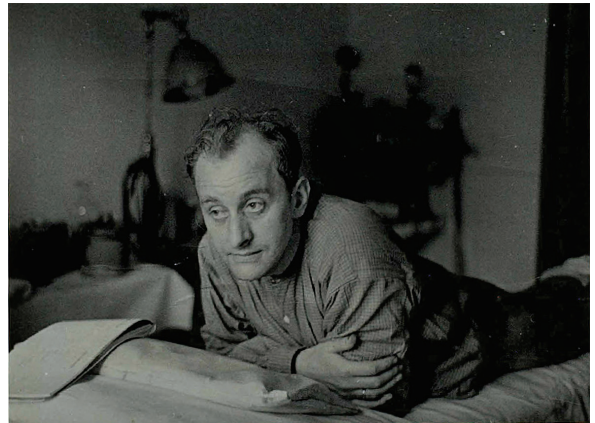
På grund af de betændte sår blev Aage siddende i arresten, mens de fleste andre fanger løbende blev ført til forvaring i Frøslevlejren, og ved befrielsen sad kun tre fanger tilbage i Kong Hans Gade: journalist Niels August Eigenbroth, købmand Nicolaj Frandsen og så Aage. Både Aage og Frandsen var på grund af mishandling under forhørene så medtaget, at de ikke kunne transporteres til Frøslevlejren, mens Eigenbroths kendskab til Gestapo tilsyneladende var så stort, at man ikke ville slippe ham.

I arresten havde fangerne om aftenen 4. maj fået kendskab til den tyske kapitulation, der skulle træde i kraft næste morgen kl. otte, og de øjnede derfor håbet om, at deres mareridt snart skulle få en ende. Så let skulle det dog ikke gå.

Fra fange til gidsel

Tidligt om morgenen 5. maj, omkring kl. fire, mens byens borgere stadig sov festrusen ud efter det glade befrielsesbudskab, blev de tre fanger hentet i arresten af Gestapo og ført ud i et ventende køretøj. De var ikke længere fanger, men nu i stedet gidsler, der skulle sikre de omkring 30 gestapofolk fri passage ud af Aalborg. På salatfadets tag lå en maskingeværsskytte, der skulle beskytte kortegen, der bestod af omkring otte køretøjer.

Bilkortegen kørte gennem Aalborg, krydse Limfjordsbroen og fortsatte mod nord. Målet var Brønderslev ca. 35 km nord for Aalborg. Da bilkortegen var halvvejs og nærmede sig byen Sulsted, fløj et lavtgående fly tæt hen over bilerne, og fra maskingeværsskytten på taget lød det: "*Los, los! Engländer, Engländer!*", hvilket fik føreren af salatfadet, Emanuel Jensen, til at træde speederen i bund, mens han forsøgte at holde øje med

Journalisten Niels August Eigenbroth og købmanden Nicolaj Frandsen, som begge sad fængslet i arresten i Kong Hans Gade sammen med Aage.

Foto: Aalborg Stadsarkiv og Rigsarkivet

Bussen, også kaldet salatfadet, som Gestapo benyttede i forbindelse med flugten fra Aalborg. Her fotograferet ved politigården i Aalborg.

Foto: Aalborg Stadsarkiv

flyet. Det bevirkede dog, at han mistede herredømmet over køretøjet, der forulykkede i nogle grantræer, ude af stand til at køre videre.

Gestapochefen Fritz Bolle blev rasende, og på stedet dannede han spontant en krigsret, hvor Emanuel Jensen blev anklaget for bevidst at have saboteret flugten. Med sin hånd på pistolen udpegede Bolle, udover sig selv, fire dommere blandt de flygtende gestapofolk.

"Schuldig oder nicht schuldig!?"

Bolle og hans næstkommanderende Johann Zehetmayer stemte for henrettelse ved skydning, mens de tre andre frikendte Emanuel Jensen, og han slap dermed livet i behold. Flugten kunne fortsætte.

Gidsler og gestapofolk blev flyttet over i de resterende køretøjer, mens nogle måtte vente på, at der kom biler fra Brønderslev for at hente dem.

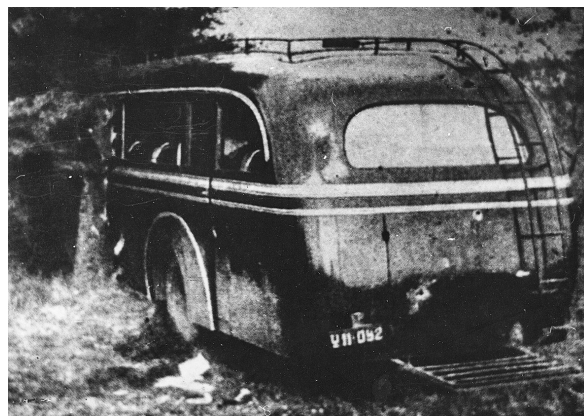
Skulle have været likvideret

Flugtkortegen fortsatte til Brønderslev, hvor de kort før kl. otte kørte ind i gården på Hotel Phønix, hvor den øverstkommanderende for værnemagten i Nordjylland, Heinrich von Behr, havde sit hovedkvarter. Gestapofolkene kom alle indenfor, hvor de blev bespist, fik nye, falske soldaterpapirer og blev klædt i værnemagtsuniformer, så de fremstod som almindelige tyske soldater og ikke krigsforbryderiske gestapofolk.

Imens blev Aage og de andre gidsler bevogtet i gården af den danske gestapotolk Svend Ølholm. Da klokken nærmede sig middag, kom gestapochefen Bolle og den næstkommanderende Zehetmayer ud i gården, hvor gidslerne blev bevogtet. Her diskuterede de, hvad der skulle ske med de tre gidsler. Dem havde de jo ikke længere brug for, konstaterede de.

Bolle gav kynisk ordre til, at de skulle køres ud af byen og "lægges ned", altså likvideres. Dette overhørte den sønderjyske gestapomand, Christian Jessen Mikkelsen, som påtog sig likvideringsopgaven og udpegede Peder Christian Larsen som chauffør, hvorefter de kørte afsted med gidslerne.

Jessen Mikkelsen øjnede imidlertid en mulighed for slippe billigere ved det forventede forestående retsopgør, hvis han nu hjalp gidslerne. I stedet for at likvidere dem, valgte han at sætte dem

Salatfadet fotograferet forulykket mellem nogle grantræer omkring Sulsted.

Foto: Frihedsmuseets Fotoarkiv

Gestapochefen Fritz Bolle og hans næstkommanderende Johann Zehetmayer. Fritz Bolle blev af statsadvokaten i efteråret 1946 betegnet som "formentlig den groveste sadist der har været her i landet", hvilket vidner om Bolles brutale fremfærd i Nordjylland. Johann Zehetmayer begik selvmord i Løkken den 6. maj 1945.

Foto: Rigsarkivet og Bundesarchiv

Heinrich von Behr, øverstkommanderende for den tyske værnemagt i Nordjylland.

Foto: Bundesarchiv

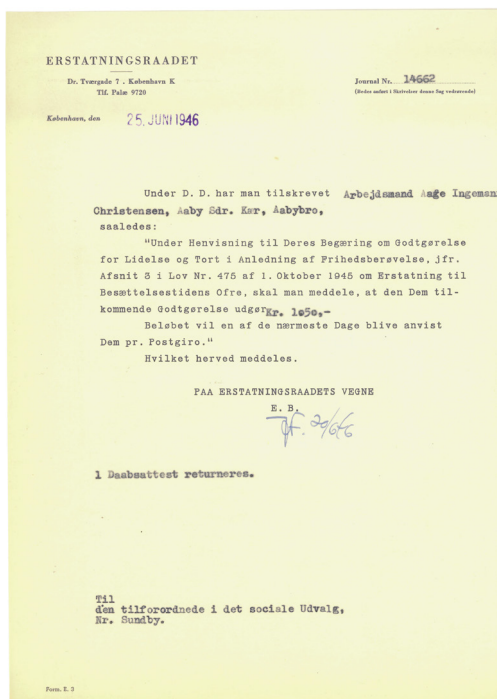
Gestapomanden Christian Jessen Mikkelsen fremtræder på den ene side som en skruppelløs gestapobøddel, og på den anden side fremstår han som en sympatisk person, der skånede gidslernes liv. Chaufføren Peder Christian Larsen, og tolken Svend Ølholm.

Foto: Rigsarkivet

af ved en købmand nord for byen Tylstrup, hvorfra Eigenbroth kunne ringe efter hjælp til Frandsen og Aage, der begge var meget medtagede. I sidste øjeblik undgik Aage og de to fæller døden, og befrielsen indtraf endelig også for dem.

Retsopgøret

Aage afgav efter befrielsen sin forklaring til det danske politi og vidnede et par gange i forbindelse med de efterfølgende retssager. Tolken Gunnar Jensen blev i byretten idømt livsvarigt fængsel, som dog i landsretten sænkedes til 20 år. Gestapomanden Walther Thiel blev idømt 14 års fængsel i byretten, hvilket blev nedsat til syv års fængsel i landsretten. Gestapomanden Karl Wentzlau blev aldrig

Brev hvori Aage tilkendes erstatning på 1.050 kr. for hans lidelser under besættelsen.

Foto: Kurt Ingemann Christensen

På billedet ses Aages voldsomme ar fotograferet næsten tre år efter torturen fandt sted, efteråret 1947.

Foto: Nordjyske Museer

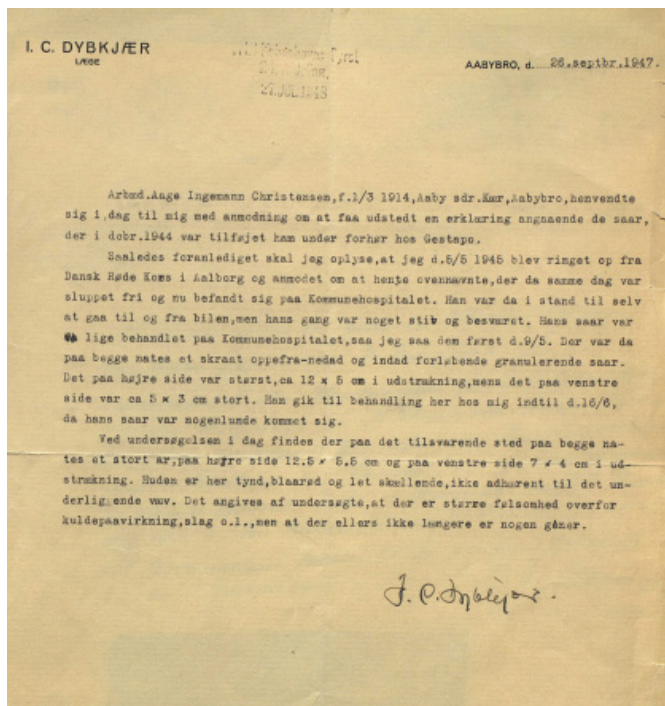
dømt for de forbrydelser, som han begik mod Aage. Han blev i stedet udleveret til retsforfølgelse i Frankrig, da man vurderede, at hans synderegister var mere omfattende der.

Fritz Bolle, der var øverste ansvarlig for både torturen af Aage og ikke mindst likvideringsordren, slap ud af Danmark og skjulte sig i Karlsruhe frem til sin død i 1973, og han blev derfor aldrig stillet til ansvar for sine omfattende forbrydelser i Nordjylland.

”Det var dengang. Vi lever nu.”

Aage var uarbejdsdygtig frem til efteråret 1945. Han søgte derfor om godtgørelse for de uhyrligheder, som han havde været udsat for. Aage blev tilkendt 1.050 kr. i erstatning, svarende til omkring 25.000 kr. i 2025-kroner. En ringe sum, når man tager i betragtning, at han havde mistet næsten et års indkomst og var blevet udsat for ufattelig svie og smerte. Trods det lave beløb, har erstatningen formentligt fungeret som en officiel anerkendelse fra den danske stat, om at Aage havde været udsat for uhyrligheder, som nok alligevel aldrig ville kunne godtgøres med en økonomiske kompensation.

Aage døde 10. april 1980, 66 år gammel, efter flere års problemer med hjertet. Efter besættelsen levede han umiddelbart et normalt liv. Han blev gift og fik sønnen Kurt, men Aage talte aldrig om sine

Lægeudtalelse vedrørende Aage fra efteråret 1947, hvori arene, som Gestapos tortur havde efterladt på Aages krop, beskrives.

Foto: Kurt Ingemann Christensen

Bryllupsbillede af Aage Ingemann Christensen og Oda Thøgersen den 12. december 1949.

Foto: Kurt Ingemann Christensen

oplevelser under besættelsen. Når sønnen Kurt spurgte ind til farens oplevelser og de synlige ar på hans krop, svarede Aage: *"Det var dengang. Vi lever nu."*

Begivenheder og oplevelser under besættelsen satte sig for mange mennesker dybe spor i årene derefter, det gjaldt også for Aage og hans familie. For selvom ingen i familien kendte Aages historie, har sønnen senere fortalt, hvordan Aage til tider havde det svært i sociale situationer og var fraværende – med moderne briller en klar eftervirkning af de uhyrlige oplevelser, han havde i Gestapos varetægt. En eftervirkning, der selv mange år efter Aages død stadig påvirker familien.

Historien om Aage Ingemann Christensens uhyggelige oplevelser er stykket sammen ud fra beretninger fra andre gestapofanger, lægenotater, politiets afhøringer af Aage og gestapobødlerne, samt sønnen Kurts beretning om Aages liv.